



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Ex Concilio (a) apud Guarmac.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

NOTÆ.

- (a) **A** *Oriens.* Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. final. De Auriensi Diœcesi Galliciæ nonnulla notavi in capit. cum causa, de probat.

COMMENTARIUM.

2. **I**n hoc textu agitur de intitulatione in Ecclesia Jurispatronatus, pro cujus expositione plura adduxerunt Covarr. & Lambert. congesti à Barbosa presenti. Et breviter sciendum est, nonnunquam Parochos, seu Rectores Ecclesiarum parochialium, sinere, immò & postulare ab Episcopo, ut alius clericus tanquam socius secum

ordinetur, & instituat in propria Ecclesia; quo casu, ne beneficium dividatur, constituitur certa portio clerico noviter ordinato ex fructibus ipsius beneficii solvenda, cap. cum non ignores 15. de prebend. cap. 37. de simon. docet Quintanaduenas lib. 3. Ecclesiasticum, num. 19. & jam notavi in cap. 2. de prebend. Dubitatur ergo ab Episcopo Auriensi, an quando ad petitionem Rectoris Ecclesiæ parochialis Patronum habentis aliquis intitulatus, id est ordinatus erat mortuo Rectore, haberet jus aliquod ad ipsam Ecclesiam? Et respondet Innocent. III. illum nullum jus habere, immò Patronum posse presentare, quem maluerit ad Ecclesiam parochialem vacantem, nisi Patronus consensisset ipsi institutioni; quia tunc defuncto Rectore tenetur illam ratam habere, nec potest eam infirmare.

CAPUT XXXI.

Gregorius IX. Archiep. (a) Eborac.

TRansmissæ ad nos tuæ litteræ continebant, quod cum Capitulum Eboracen. Ecclesiam de Gameforde vacantem, in qua jus obtinent patronatus, R. clerico concessissent, ipsi postmodum L. clericum tibi ad eandem Ecclesiam presentarunt, post appellationem ab eodem R. ad Sedem Ap. interjectam. Et infra: Consultationi tuæ taliter respondemus, quod cum ex vi Jurispatronatus non concessio, sed representatio pertineat ad Patronum, presentatum (si aliquid non obstat Canonicum) instituere in ipsa Ecclesia poteris, utpote potiorum.

NOTÆ.

- (a) **E** *Eboracens.* De Metropoli Eboracens. Angliæ egi in cap. 2. de rescript.

COMMENTARIUM.

2. **P**ræfens Gregorii Decisio ex supra traditis, & sæpius in hoc titulo inculcatis facile exponitur. Supponit enim Pontifex, Juspatronatus spectasse ad Capitulum Eboracensè, & ita ecclesiasticum fuisse, & vacante Ecclesia de Gameforde Capitulum non presentasse, sed concessisse ipsam Ecclesiam R. qui cum ab Archiepiscopo non admitteretur, quia ab eo institutionem non acceperat, ad Sedem Apostolicam appellavit; interim Capitulum

agnoscens virtute Jurispatronatus non concessionem, seu collationem, sed tantum presentationem sibi competere, Lucium ab Archiepiscopo instituendum presentavit. In hoc casu consultus Gregorius decrevit secundum, Lucium videlicet, ut potiorum esse instituendum; nam licet Capitulum ut Patronus ecclesiasticus, si semel presentasset Rodericum, non posset postea variare, ex traditis supra in cap. quod autem; tamen cum ipsum non presentasset, sed absolute ipsi Ecclesiam concessisset, concessio ipsa nulla fuit, & sic non potuit impedire, quo minus Capitulum Lucium utiliter, & valide presentasset: & quia ipse in presentatione primus erat, jubet Gregorius Archiepisc. Ebor. ut ipsum tanquam potiorum instituat, rejecto R. ex traditis supra in cap. 4. hoc tit.

TITULUS XXXIX.

De Censibus, Exactionibus, & Procurationibus.

CAPUT I.

Ex Concilio (a) apud Guarniac.

SANCITUM est, ut unicuique Ecclesiæ unus mansus integer absque ullo servitio distribuatur, & Presbyteri in eis constituti, non de decimis, nec de oblationibus fidelium; non de domibus, nec de atriis, vel de hortis juxta Ecclesiam positis, nec

de

de prædicto manso aliquod servitium faciant præter ecclesiasticum: & si quid amplius habuerint, inde (b) Senioribus suis debitum servitium impendant.

NOTÆ.

(a) **G**armac.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. & apud Gratianum in capit. sancitum 25, 23. quæst. 8. Burchardus vero lib. 3. Decreti, cap. 52. Carnotensis p. 3. cap. 55. legunt, apud Wormatiam: etiam reperitur textus hic lib. 1. Capitul. Caroli. capit. 90. eisdem verbis, ac in præsent: quæ omnia licet sint diversa, non tamen sunt contraria, cum plerumque Concilia Wormatiensia dicantur Guarmatiensia, à civitate Wormatia, seu Guarmatia, quæ est in Gallia ad Rhenum, sæpius subversa, & sæpius à Galliarum Regibus instaurata, quæ à Brunichilde Regina venustate illustrata, sedes Regum Galliarum effecta fuit, & Cathedra ejus Archiepiscopalis translata in Moguntiam. In ea ergo urbe varia Concilia celebrata fuerunt: quatuor refert Coriolanus in summa; & cum ex Canonibus in eis editis plures transcripserit Carolus inter sua Capitularia, ut refert Antonius Augustinus in epist. juris Pont. in princip. titul. de collect. Canonum, cap. 22. qui etiam dialog. 18. in Gratianum, num. 12. docet Concilia, maxime in Gallia, & Germania celebrata fontes fuisse Capitularium; & inde præsent Canon, qui editus fuit in Concilio Guarmati. seu Wormat. reperitur inter Capitularia lib. 1. cap. 90. & Egbertus Archiepiscopus Eboracensis in suis excerptis ita Canonem hunc transcripsit: *Unicuique Ecclesie vel una mansa integra absque alio servitio attribuat, & Presbyteris in eis constitutis, non de decimis, nec de oblationibus fidelium, nec domibus, nec de arvis, vel hortis juxta Ecclesiam positis, neque de præscripta mansa aliquod servitium faciant, præter ecclesiasticum; & si aliquod amplius habuerint, inde Senioribus suis secundum patriæ morem debitum servitium impendant.* Excerpta hæc stant, & reperuntur tom. 17. Conciliorum, fol. 493. in Regia editione, & in Concilio Meldensi Canone 63. ita Patres sanxerunt: *Ut secundum canonicam auctoritatem, & constitutionem Domini Imperatoris Ludovici de agro ecclesiastico, & manso, ac mancipiis, quæ ipse suis capitulis constituit, vel si quilibet pro loco sepulturae aliquid largitus Ecclesie fuerit, nec de decimis, & oblationibus fidelium cuiquam Presbytero aliquem censum persolvere cogat.* In quibus auctoritatibus eadem sententia proponitur, quam statim exponemus, & ferè per eadem verba in omnibus legitur, & statuitur.

(b) **Senioribus.**] Seniores dicuntur majores, nobilioresque Ecclesie, seu populi. De Senioribus Ecclesie agitur in actis purgationis Cæciliani, & Felicis post collationem Carthagi ibi: *Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Seniores plebis, Ecclesiasticos viros.* Et paulò post: *Maximus dixit: Loquor nomine Seniorum Christiani populi, & Catholice legis. Eorum meminere D. Augustinus lib. 3. contra Crescon. cap. 56. ibi: Peregrinus Presbyter, & Seniores Ecclesie Muisicane regionis.* Et epist. 136. ibi: *Dilectissimis fratribus, clero, Senioribus, & universæ plebi Ecclesie Hipponensis.* Epistola synodalis Concilii Cabaritani apud eundem Augustinum in enarrat. in Psalmum 36. sic: *Necesse nos fuerat Primiani causam, quem plebs sancta Car-*

thaginensis Ecclesia Episcopum fuerat in ovile DEI sortita, Seniorum lueris ejusdem Ecclesie popularibus audire, atque discutere. Optatus lib. 1. Erant Ecclesie ex auro. & argento quamplurima ornamenta, quæ nec defodere terre, nec secum portare poterat, quas fidelibus Senioribus commendavit. Et paulò post: *Convocantur supra memorati Seniores, qui sanctibus avaritie commendatam ebiberant prædam.* D. Ambrosius in epist. 1. ad Thimoth. cap. si Synagoga, & postea Ecclesia Seniores habuit, quorum sine Concilio nihil agebatur in Ecclesia. Tertull. in Apolog. Præsident probati quingentos Seniores, honorem istum non pretio, sed testimonio adepti. Gregorius I. R. P. lib. 11. epist. 19. *Si quid de quocunque clerico ad aures tuas pervenerit, quod te injuste possit offendere, non credas, sed præsentibus Ecclesie tue Senioribus diligenter est persequenda veritas.* Inde Seniores præ. Episcopis, & Præpositis habentur in Concl. Tolet. 4. Can. 23. relato in cap. 1. 12. quæst. 1. cap. porro, 84. dist. Concil. Matiscon. 1. Can. 5. ibi: *A Senioribus coarceatur.* De Senioribus laicis agitur in Can. 91. Ecclesie Afric. ibi: *Magistratus, vel Seniores locorum.* Novella Leonis, & Majorani ad Basil. PP. titul. 1. Illustris sane, & præcellens magnificentia tua omnium Provinciarum Rectores suis auctoritatibus admodum, ut principales, vel Seniores urbium singularum, tam Curiarum, quam reliquorum corporum. Gregorius Tuon. de Theodoro Maffienli Episcopo loquens, ibi: *Ille epistolam, ut ajunt, manu majorum Childeberti Regis subscripam prouit dicens: Nihil per me feci, nisi qua mihi à Dominis nostris, & Senioribus imperata sunt.* Et in collat. Carthagi. cognit. 1. cap. 5. *Uniuersus etiam cunctarum Provinciarum Curatores, Magistratus, & omnis Ordinis viros, nec-non & actores, vel Procuratores, vel Seniores singulorum locorum pari aduentione conuenio, quatenus in ciuitatibus locis, in quibus conuenerint, virisque parvis Episcopis conuenire, vel suggestorum confessione, vel sub cuiuslibet scriptura documento extraxerint.* Et lib. 1. Capitul. c. 48. ibi: *Ut Episcopi provideant, quem honorem Presbyteri pro Ecclesie suis Senioribus tribuant.* Et cap. 58. *Ut nullus Presbyter chartas scribat, nec condactor sui senioris existat.* Quibus opponuntur Juniores, populi, de quibus lib. 1. Capitul. Caroli. cap. 167. ibi: *Ut primo omnium Senioris semetipso de ebrietate caveant, & eorum Junioribus exemplum bonum sobrietatis ostendant.* Et lib. 3. c. 61. de vulgari populo: *Et unusquisque suos Juniores distringat, ut melius obediant, ac melius consentiant mandatis Imperialibus.* In legibus Aleman. tit. 78. l. 5. *Si coquis, qui juniorem habet, occiditur.* Gregorius Tuon. lib. 5. cap. 26. ibi: *A Junioribus Ecclesia iussit bannos exigi pro eo, quod in exercitu non ambulasset.* Concil. Matiscon. 1. can. 8. Part. 2. can. 13. Narbonense sub Recharedo, cap. quicunque 33. quæst. 2. plura de Senioribus, Junioribusque conuenerunt Bignonius ad Marculfum lib. 1. c. 3. Justel. in notis ad can. 91. & 100. Cod. Can. Ecclesie Afric. Bosquetus in notis ad Innoc. III. lib. 2. regestr. 14. epist. 135. Georg. Ambian. ad Tertull. c. 39. obser. 2. Berrucius de verbis feudali. verbo Senior. Cujac. lib. 1. feudor. tit. 1. fol. 809. Lindenbrog. in Glossar. verbo Junior.

COMMEN-

COMMENTARIUM.

Difficilis valde est textus hic, tam in verborum serie, quam in sanctione: spectat ad jus antiquum Gallia, ex cuius Provincia legibus tantum explicari, & illustrari debet; & qui voluerit juxta jus commune aliarum gentium illum accipere, in miseris lapsus passim incidet. Prius ergo sciendum est, quid sit mansus integer, ex quo servitium aliquod praestandum non est, quod anxie quaerunt Cujac. lib. 1. feud. tit. 1. Boënius Epon. in cap. non minus, num. 61. de immuni. Eccles. Pennocus lib. 3. hist. Canonice. regul. cap. 2. num. 3. Filescus in cap. 4. §. 2. de offic. ordin. Gernonius ad hunc tit. & de indult. Cardin. §. Pro qua, num. 12. Bosquetus ad Innoc. lib. 1. epist. 21. Zerda in advers. cap. 77. & 185. num. 119. Sirmondus ad Capitul. Caroli, fol. 23. Lindembrog. in Glossar. verbo Mansus, Alcefferra lib. 6. Dissert. cap. 11. Et mansus est certus agri modus, cum structura ad culturam, & mansionem necessaria, Henricus Imperator in diplomate apud Latium: Unum regalem mansum cum omnibus suspertinentiis, & utriusque sexus mancipiis, & terris cultis, & incolis, arvis, pratis, piscinis, molendinis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, silvis, venationibus, saginationibus, cum omni utilitate, que aut describi, aut nominari potest, in proprium tradidimus. Mansus integer, de quo hic, deest iustis terræ mensuris completus, continet duodecim jugera terræ.

4. Dos igitur cuiusque Ecclesie parochialis ad minus mansus erat, cap. 2. de Jurepatron. in 5. compil. Autoniis lib. 5. hist. cap. 10. ibi: Volens etiam Imperator Carolus unamquamque Ecclesiam habere proprios sumptus, ne per huiusmodi inopiam cultus negligenter divini, inservit prædicto edicto, ut super singulas Ecclesias mansus tribueretur, unus cum pensatione legitima, & servo, atque ancilla. Concil. Colon. sub Carolo Crasso, Can. 4. Ne ex dote Ecclesie, id est, ex uno manso, & quatuor mancipiis census exigatur. Merensle can. 2. De uno manso, & de terris pro sepultura datis, & pro quatuor mancipiis, vel eorum procreatione nullus census deinceps exigatur. Licet aliquando pro facultatibus, & pietate fundatoris Ecclesie, duo, vel plures mansi assignarentur. Sanctus Stephanus Rex Hungarie lib. 2. Decret. tit. 34. Dotem parochialis Ecclesie sic constituit: Decem ville Ecclesiam adificient, quam duobus mansis, totidemque mancipiis dotent, equo, & jumento, sex bobus, & duobus vaccis, triginta quatuor minuis bestis. Quod verò mansum canones appellant, Concilium Valentinum Gallia Coloniam vestitam appellat can. 9. ibi: Saculares, & fideles laici, si condere basilicas voluerint in prædiis suis, sicut edictum piissimorum Augustorum continet, unam Coloniam vestitam cum tribus mancipiis donationis gratia eis conferant, moxque Episcoporum juri, & S. matris Ecclesie eandem basilicam submittant. Notarunt Lemaitre lib. 2. de bonis Eccles. cap. 11. Filescus in cap. 4. §. 2. de offic. ordin. Et certe tanta religione tenebantur veteres erga parochiarum sacerdotes, ut nefas esse crederent quicquam de integritate mansi prædii ecclesiastici deficere. Unde Archidiaconi Ecclesias lustrantes solebant, in primis sacerdotum commodis prospicere, & percunctari, num mansum integrum, & iustam terræ portionem obtinerent. Quod si quid deesset, tunc certe paro-

chiano ad supplendum iustæ mensuræ congruentis cumulum adgebant. Patet ex capitul. Hincmari Rhemenf. tom. 3. Concil. Gall. in quibus Archidiaconi imperat, ut inquirant de manso Ecclesie: Si habeat mansum habentem buvinnaria duodecim, præter cameterium & cortem, ubi Ecclesia, & domus ipsius continetur; aut si habeat mancipia quatuor. Deinde sciendum est, varia olim fuisse mansorum genera: alii dicebantur tributales, alii indomincati, ingenuiles alii. Aimonius Monachus lib. 5. hist. cap. 35. ubi de tributo, quod Carolus Calvus Romam profecturus in universa Gallia pendit constituit, terram universam dividit in mansos ingenuiles, & indomincatos, his verbis: Placitum generale Kalendis Junii habuit, ubi per capitula, qualiter Regnum Francie filius suus Ludovicus cum fidelibus, & regni primoribus regebat, usque dum Romam rediret, ordinavit, & quomodo tributum de parte Regni Francie, quam ante mortem Lotharii habuit, sed & de Burgundia exigere-tur, disposuit, scilicet ut de mansis indomincatis solidus de unoquoque manso ingenuo, quatuor denarii de censu dominico, & quatuor de facultate mansuarum; de manso vero servili duo denarii de censu dominico, & duo de facultate mansuarum conferendo. Itaque de mansis tributabilibus cum agris tributariis non erit difficile eorum naturam assequi, & conjectari. Nempe mansi tributales sunt, quibus à Principe tributum erat impositum ad onera bellica, & sumptus Reipublicæ procurandæ. Tributorum autem originem referunt ad Carolum Magnum, qui fracta Longobardorum feritate, victis civitatibus tributum imposuit, quod maxime pendere cogerentur, cum iter per Provincias Imperator faceret: ita Sigonius de regno Italiae, lib. 4. Feudataris, inquit, civitatibus Ecclesiis, ac monasteriis certa tributorum genera imposuit, foderum, paraturam, & mansionaticum appellata, que adveniendi potissimum in Italiam Regi persolverent. Que deinde pro ipsius, & successorum eius benignitate, aut ex parte levata, aut in totum remissa sunt. Foderum manso, paratura, & mansionaticum erant certa tributa, ut exponit idem Carolus Sigonius lib. 7. de Regno Italiae, sub Orhone Magno: ubi agens de Longobardis, qui in tribus imponendis veteres Gallos imitari sunt, ait: Tributa, que ille Fridericus à Francis instituta retinuit, fuere foderum, paratura, & mansionaticum. Foderum summa quadam tributi fuit, quam adveniendi in Italia Regi populi solvere tenebantur, pro quo sepe etiam estimata pecunia pendebatur: paratura sumptus, quem iidem in vias, pontesque summum, qua transiunt, aut quo aditurus Rex erat, rescindendos impendere: mansionaticum verò sumptus in telia, &c. que Regio exercitui in agro hospitanti necessaria præbere jubebatur. De fodero agit lib. 3. legum Longobard. tit. 8. apud Fridericum de pace Constant. Petrum de Vineis lib. 2. epist. 29. De mansionatico lib. 2. capit. 17. De paratura extat septima formula Marculfi, Mansus indomincatus nihil aliud erat, quam prædium aliquod insigne, ubi Nobilium domicilium erat: hodie dicimus, Senior de tal. casa, o lugar: de eo Aimonius lib. 5. cap. 35. agit; Mansus verò ingenuilis dicebatur ille, quem dominus prædii colendum tradebat hominibus ingenuæ, seu liberæ conditionis; quibus unus præerat mansarius, qui certum censum, seu pensionem, sive nummariam, sive frumentariam dominio prædii persolvebat: de quibus mansis plura

plura tradit Lemaistre de bonis Eccles. libr. 2. cap. 3.

6

His animadversis, jam apparet verus sensus præsentis Canonis: in eo jubent PP. Ecclesia Gallicana, ut unicuique Ecclesiæ unus mansus integer, id est instructus, & vestitus absque ullo seruitio tribuatur, id est absque tributis, videlicet fodero, paratura, & mansionatico; quia mansus pro dote Ecclesiæ assignatus immunis erat à quocunque seruitio. Concil. Meldense *can. 63.* & in capitul. Herald. Turonen. *cap. 40.* & in Canonibus Ilaici Lingonensis in præfatione cautum fuit, ne cuiquam seruitio obnoxius sit mansus Ecclesiæ; & discreti us id statuerunt Carolus, & Ludovicus *lib. 5. capitul. cap. 45.* his verbis: *De uno manso ad Ecclesiam dato, de quo aliqui homines contra statuta sibi seruitium exigunt, quicunque pro hac causa accusatus fuerit Comes, vel missus, hoc quod inde subtractum est, presbyteris cum lege restituere faciant.* Et sanctissime quidem ita propectum est, ne mansus, aut redditus Ecclesiarum parochialium ullo onere premerentur, néve ex earum dote ullum centum laici perciperent, qui temerè Ecclesiarum fundatores sapientius illum extorquebant. Concil. Troslejan. *can. 6.* Metense *can. 2.* Colonien. *can. 4.* Valentini *can. 9.* bi: *Item, quia parochiales Presbyteri indigne à secularibus premuntur, nullaque reverentia sacerdotali gradu ab aliquibus servatur; & quia possessiuncula, vel dotes basilicis collata irreverenter auferuntur, placuit, ut ipsi presbyteri sub Episcopis, quibus adiutores sunt, maneat, & sub manu Ecclesia libere, & quiete officium ecclesiasticum exequantur: dotes verò à fidelibus designata basilicis ad hoc, quod statutum est, ab eis vindicentur, nullaque redhibitio census inde à quolibet seculari exigatur. Imò & Episcopis, & Archidiaconis prohibebatur ex his mansis ullum seruitium exigere, *capitul. 5. lib. 2.* ubi ita cavetur: *Ne verò Ecclesia illis commissa in restauratione, aut luminaribus, juxta possibilitatem rerum ab illis negligantur, vestra nihilominus invigilare debet solertia, & sicut alios prohiberis, ne de mansis ad Ecclesia luminaria datis aliquid accipiant, sic & vos, & vestri Archidiaconi, de eisdem mansis nihil accipiendo aliis exemplum præbeat; sed potius ad id, ad quod data sunt, servire concedatur, ut totum, sicut dictum est, in restauratione Ecclesiarum, & luminaribus vestra auctoritate, & studio cedere possit. Ex manso igitur, id est propria dote Ecclesiæ non tenebatur Presbyter aliquod seruitium domino mansi, qui illum pro dote assignavit, impendere, nec de decimis, & oblationibus in ipsa Ecclesia perceptis; sed tantum spirituale, seu ecclesiasticum seruitium illi præstare debebat. Concil. Troslejan. *can. 6.* ibi: *Quia mitis, & humilis magistri discipuli sumus, Presbyteris nostris humilitatis exempla, ac monita dare debemus, videlicet in quorum ditione sua consistunt Ecclesia, con-***

gruum honorem, & obsequium impendant debent, id est spirituale, atque ecclesiasticum: hoc sine ullo typo, vel contentione, vel rebellion; salvo namque ministerii sui iure debent se gravose exhibere senioribus. & parochianis suis, de eorum oblationibus vivunt, & cum debita humilitate spiritualia eis obsequia ministrare.

Hæc de mansis pro dote Ecclesiæ assignatis, & eorum immunitate ab omni seruitio temporali; Sed quia Ecclesiæ ultra dotem plerumque alium mansum habebant, seu alia prædia, quæ erant veluti dotis incrementum, nec ita in subsidium necessitatis Ecclesiæ deseriebant mansi illi, si antequam Ecclesiæ traderentur, tributum exsoluebant, similiter & postea illud pendebant, ut Imperatores Carolus, & Ludovicus sanxerunt *lib. 4. Cap. cap. 37.* ibi: *Quicunque terram tributariam, unde tributum ad partem nostram exire solebat, vel ad Ecclesiam, vel cuiuslibet alteri tradiderit, is qui eam suscepit, tributum, quod inde solvebatur, omni modo ad partem nostram persolvat, nisi forte talem firmitatem de parte Dominica habeat, per quam ipsum tributum sibi donatum possit ostendere. Unde, ni fallor, apparet verus sensus præsentis Canonis; in eo enim nullo modo agunt PP. de aliquo seruitio Episcopis, seu aliis superioribus Ecclesiasticis præstanto, ut volebat Primarius noster Patrexa in repetit. ad hunc textum: sed de tributo ex manso Ecclesiæ, vel aliis prædiis ab eis possessis solvendo seniori, id est pristino Domino mansi, vel Principi: & PP. sanxerunt, firmaruntque Imperatores Carolus, & Ludovicus, quod unaqueque Ecclesia suum mansum integrum, id est instructum, ut supra retuli, haberet, & Presbyteri in ipsis Ecclesiis constituti, nec de decimis fidelium, aut oblationibus, proventusve ex domibus, areis, vel hortis, neque ex ipso manso aliquod seruitium faciant temporale; sed tantum ecclesiasticum, hoc est spirituale, ut in dicto Canone 6. Concilii Troslejan. sicut Patronos, qui à libertis sacris Ordinibus initiati non potest operas temporales exigere, spirituales verò petere valet, *cap. eo libentius, de servis non ordin.* si autem ipsæ Ecclesiæ alia prædia habent, ultra prædictum mansum, ex his tributum, quod pendere solebant Senioribus, id est Judicibus, aut Magistratibus, seu Dominis illius prædi, debitum seruitium impendant; quia tunc prædia illa transeunt cum suo onere, nec similia prædia habent privilegium dotis Ecclesiæ. PP. enim, & Imperator privilegium hoc exemptionis concesserunt manso Ecclesiæ, quia necessarius est ad alimoniam Rectoris, & aliorum ministrorum Ecclesiæ, nec non ejus luminaria, & similia; non autem aliis prædiis, quæ pro dote Ecclesiæ assignata non erant, in quibus æqualis ratio favoris, & necessitatis non videbatur.*

CAPUT II.

(a) Augustinus super epistola ad Romanos,

Omnia (b) anima sublimioribus (c) potestatibus subdita sit. Et infra: Et vos subditi esse debetis. Ideo enim tributa præstatis, quia hæc est probatio subjectionis. NOTÆ.